

Nieuwheid in het Auteursrecht

Prof. mr. P.B. Hugenholtz

De Wetenschappelijke Nalatenschap
van Antoon Quaedvlieg

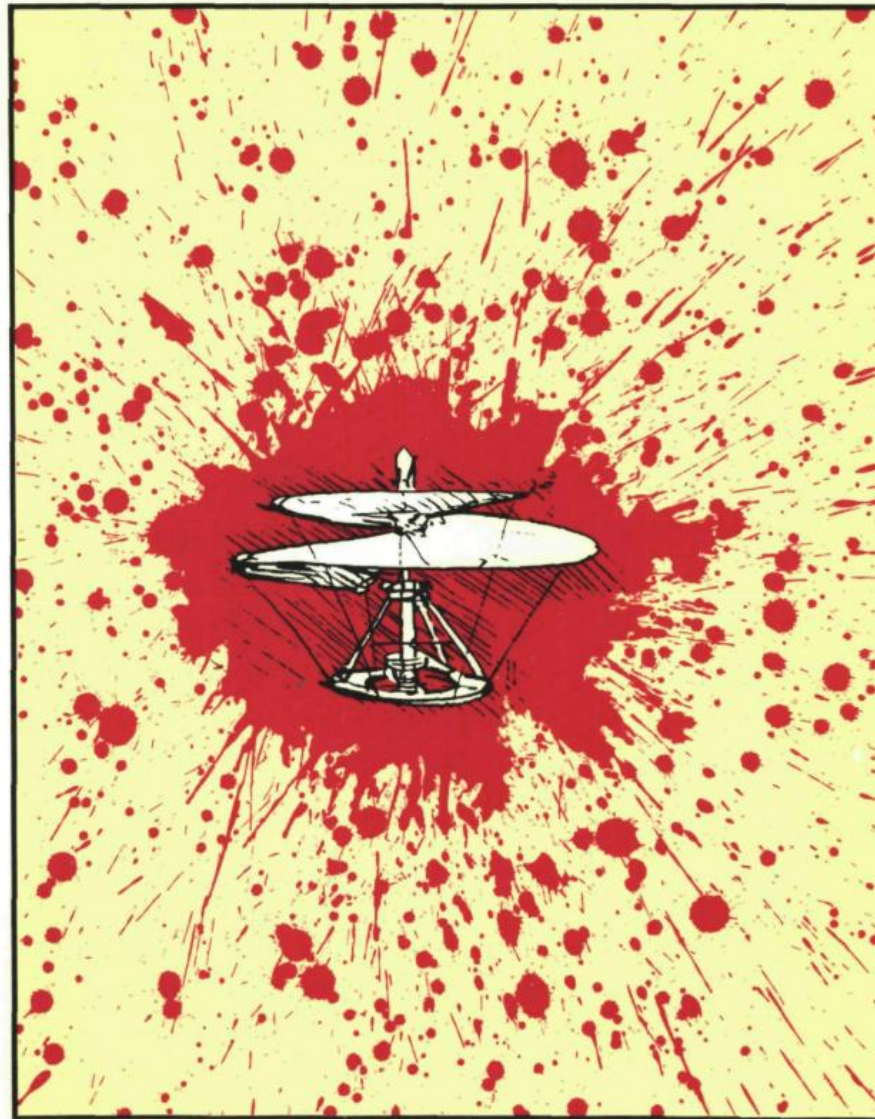
Vereniging voor Auteursrecht

Amsterdam, 7 juni 2024

Auteursrecht op techniek

De auteursrechtelijke bescherming van
het technisch aspect van industriële vorm-
geving en computerprogrammatuur

A. A. QUAEDVLIEG

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University
Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/113399>

Please be advised that this information was generated on 2024-06-05 and may be subject to change.

3468

Auteursrecht op techniek

De auteursrechtelijke bescherming van
het technisch aspect van industriële vorm-
geving en computerprogrammatuur

A. A. QUAEVLIËG

Schrijvers worden beschermd door het auteursrecht, uitvinders door de octrooiwet. Maar hoe moet je computerprogramma's beschermen? In een bekroond proefschrift wijst een jonge jurist de weg.

Jan Fred van Wijnen

De Rijkrook Prijs, een aanmoediging van 25.000 gulden die de laatste J. C. Rijkrook Stichting elk jaar uitreikt aan een verdienstelijke wetenschapper, gaat dit jaar naar de jonge advocaat Mr. A. A. Quaedvlieg. Sinds een jaar is hij in opleiding bij het Amsterdamse kantoor van Doorn en Spilken, bij de afdeling auteurs, merkt en octrooi-recht die kantoor houdt in een schieders huis (architect Staal) aan de Koningstraat, door een vijftigde gebouwen van het Vondelpark. Op deze afdeling werken zeven man. Het aantal auteursrechtadvocaten in Nederland is niet zo groot - misschien honderd, schat Quaedvlieg - maar om onopgevoelde redenen zit de grootste concentratie in Amsterdam.

Quaedvlieg had zich onderscheiden met zijn proefschrift *Auteursrecht op Techniek* (1987). Dat is een auteursrecht dat de *jure* niet bestaat: auteursrecht beschermt door de Octrooiwet, de Auteurswet en een schieders werken van letterkunde, wetenschap en kunst. Dat verschil is niet onbelangrijk, een uitvinder moet eerst octrooi aanvragen bij de Octrooiraad en kan zijn vinding dan pas openbaar maken. Doet hij het andersom, dan is hij te laat en mag iedereen het in de handel brengen. Maar een schrijver hoeft helemaal

de vraag stellen of dat geen beletsel oplevert voor bescherming door het auteursrecht. Ik wilde het naadloos van de klas weten.

Computerprogramma's waren de aanleiding voor zijn promotie-onderzoek, maar hij besloot zijn onderzoek uit te breiden in het algemeen. Als programma's door het auteursrecht worden beschermd, zo wilde hij weten, is er dan een goede reden om (de gewone) bescherming van andere technieken uit te sluiten? Waarom ligt de greus bij een computerprogramma? Waarom niet ook een boekhoudmethode, een spoochema of een stielhandel-PR-techniek? Twee jaar duurde het onderzoek, dat hij onder meer uitvoerde aan het Max Planck Instituut voor octrooiwet in München, een van de beste geïntelleerde onderzoeksinstituten ter wereld. Quaedvlieg proefschrift houdt zich niet bezig met de wijsheid van de wet. De wet is er, gewoon, de wet is er 'instrument' voor de jurist en de hoofdzaak was te weten of de wet van 1912 geschikt was om techniek te beschermen. Quaedvlieg wilde daarom weten of de oorspronkelijke wetgever bewust de techniek van het auteursrecht wilde uitsluiten.

Eerste vraag
De eerste vraag die een wetenschapper zich dan stelt is: waarom? De sprake is van techniek en wanneer niet daarvoor gebruikte Quaedvlieg een theorie die eenvoudiger is dan bij kliniek: de 'theorie van het subjeet' geïntelleerde wet. Hij zegt: 'Niemand zal betwisten dat er in een computerprogramma of een technische uitvinding niet zo veel creatieve en uit het oog ontschiet. Het enige onderscheid zit in de laatste fase van het werk. Een schieders staat een lang voorbeeld toe het helemaal naar zijn eigen, persoonlijke wens. Is de ontwerper van een apparaat of een programma heeft een ander criterium: doelt 'y of doe 't niet'. Dat is een duidelijk objectief criterium in zijn werk. De schieders voert uitsluitend een subjectieve controle uit, de ingenieur een objectieve.''

Mr. A.A. Quaedvlieg

Auteursrecht op techniek

niet te doen, zodra zijn verhaal op papier staat is het beschermd. Als de uitvinder inderdaad een octrooi krijgt, dan duurt de bescherming twintig jaar. Maar een beschrever tekent in pas vijftig jaar het overlijden van de schrijver vrij van auteursrechten.

Wankelen
De computerprogramma's brachten die klinische verdeling van auteursrecht, en de Nederlandse regering wil in een bescherming met de Auteurswet, en de Nederlandse regering wil in een bescherming met de Auteurswet (van 1912) ook computerprogramma's opneemen.

Quaedvlieg vond dit alles overhaast en wilde onderzoeken of er niet veel te klakkeloos van de traditionele regels werd afgeweken. Hij zegt: 'Eigentlich is het computerprogramma een technisch voortbrengsel en al veronderstelt men dat men nauwelijks

Daarna zette hij een serie argumenten op een rij, 'op zichzelf' en 'in redelijkheid', zoals hij zelf zegt, die aanmerkelijk maken dat de Auteurswet oorspronkelijk alleen is bedoeld voor 'subjectief geïntelleerde werk', maar wel korten aanpassing aan programmeraar.

In de eerste plaats volgens de Auteurswet is de auteur een enige die zijn werk mag 'openbaar maken'. Het enige verschil daarbij aan techniek prestaties gedooft? Waar schieders niet.

Het aangenomen bescherming alleen het uiterlijk van de schepping, want is het enige dat bij kunst en literatuur de enige waarde bepaalt, en dat het octrooirecht beschermt het 'uiterlijk' van de schepping. In binnen- en buitenlandse zaak (dagnen waarden (de casuïstische) praktijk in bijvoorbeeld Frankrijk en Duitsland) wordt de men er steeds meer voor om programma's te beschermen met de Auteurswet, en de Nederlandse regering wil in een bescherming met de Auteurswet (van 1912) ook computerprogramma's opneemen.

Onweerstaanbare vrouwendrankjes

Alex den Ouden

alcohol op 0,5 l water, met 'n 250 g suiker) en de *varfina* (0,5 l alcohol op 0,5 l water met 175-200 g suiker). Voor een *crème* voegt men minstens 500 g suiker toe. Zo'n blikje speelt alcohol bij de bereiding van likeuren een belangrijke rol. Er bestaan ook alcoholvrije likeuren. Om 'Jans' en 'Limondebout' van 1938 zei hervoren: 'een drank bestaande uit een suikeroplossing (minstens 20% alcohol), citroenzuur, wijn- of appelzuur, smaakstoffen, smaakversterker of melkzuur, waaraan mogelijk een beetje alcohol is toegevoegd'.

dat, dus alleen op het 'subjectief geïntelleerde werk'. In de tweede plaats: de Auteurswet weliswaar nauw is bedoeld voor techniek, maar dat zij kan worden aangepast aan programmeraar. In feite is het een academische discussie, erkent hij: 'Het is duidelijk: iedereen wil computerprogramma's wel in de Auteurswet. Maar de overige techniek niet.' In zijn theorie kan het 'auteursrecht op techniek' niet tot een dubbelzinnig uitlooi worden. De praktijk is anders, omdat een apparaat twee aspecten in zich verenigt: de techniek, die onder de Octrooiwet valt, en de vormgeving, die onder de Auteurswet valt. Quaedvlieg bespreekt in zijn proefschrift een techniek die in zijn visie niet goed is afgehandeld, het geval van een Erres-waasmachine (de 'Plabo W 15') dat in 1963 voor het Gerechthof in Amsterdam speelde. Minkema & Zonen, de fabrikant van de Erres-waasmachine, had een proces aangespannen tegen Herkoff's Apparatenfabriek, de fabrikant van een zogenaamde Elby-waasmachine, die volgens de Erres-fabrikant een kopie was van de Plabo W 15. Het Hof ging voorover van op 'nietverhoopte kunst was, omdat de

De dood
In de derde plaats: de beschermingsomdat er bij de Auteurswet aan de persoon gebonden (de dood) bij de Octrooiwet aan een moment (de aanvraag). Dat heeft een goede reden: de technische en culturele ontwikkeling wordt niet gehinderd door een lange duur van het *copyright*, maar wel door een lange duur van het octrooirecht. Volgens de Auteurswet ook van toepassing op computerprogramma's, dan moet de beschermingsduur daarvoor korter zijn. Er is namelijk een internationaal economisch belang mee geïnteresseerd, een bescherming is niet een wereldwijd van kracht via de Berner Conventie en de Universele Auteursrecht Conventie. In de vierde plaats: het auteursrecht

CO2 en tegelijkertijd ontstaat de 'toere', een complex van hogere alcoholen en esters, bij heeft voor de grondstof een karakteristieke geur en smaak, niet alleen aan de hand van de geur, maar ook aan de alcoholpercentage (14-15% in alcohol op 0,5 l water, met 175-200 g suiker). Door distilleren (branden of dranken) kan het alcoholpercentage verder worden verhoogd. De drank wordt niet meer 'sterke drank' op de feitel van de alcohol wordt geschieden. Distillieren berust op de verschillen in kookpunt van alcohol en water. Verwarmt men een alcohol-water mengsel dan zal, vanwege 's lagere kookpunt', vooral water verdampen. Het is niet de alcohol die wordt overblijft, maar de alcohol die wordt overblijft.

geeft bijzondere 'persoonlijkheidsrecht', zoals het recht om wijziging of vermindering van het werk te verbieden - ook nadat het werk is versprekt. Dit bevoegd ook weer dat de wetontwerpen een nauwere band veronderstelt tussen de auteur en zijn boek, dan tussen de ingenieur en zijn apparaat.

Nieuw beoeld
Quaedvliegs conclusie is dat de Auteurswet weliswaar nauw is bedoeld voor techniek, maar dat zij kan worden aangepast aan programmeraar. In feite is het een academische discussie, erkent hij: 'Het is duidelijk: iedereen wil computerprogramma's wel in de Auteurswet. Maar de overige techniek niet.' In zijn theorie kan het 'auteursrecht op techniek' niet tot een dubbelzinnig uitlooi worden. De praktijk is anders, omdat een apparaat twee aspecten in zich verenigt: de techniek, die onder de Octrooiwet valt, en de vormgeving, die onder de Auteurswet valt. Quaedvlieg bespreekt in zijn proefschrift een techniek die in zijn visie niet goed is afgehandeld, het geval van een Erres-waasmachine (de 'Plabo W 15') dat in 1963 voor het Gerechthof in Amsterdam speelde. Minkema & Zonen, de fabrikant van de Erres-waasmachine, had een proces aangespannen tegen Herkoff's Apparatenfabriek, de fabrikant van een zogenaamde Elby-waasmachine, die volgens de Erres-fabrikant een kopie was van de Plabo W 15. Het Hof ging voorover van op 'nietverhoopte kunst was, omdat de

geeft bijzondere 'persoonlijkheidsrecht', zoals het recht om wijziging of vermindering van het werk te verbieden - ook nadat het werk is versprekt. Dit bevoegd ook weer dat de wetontwerpen een nauwere band veronderstelt tussen de auteur en zijn boek, dan tussen de ingenieur en zijn apparaat.

CO2 en tegelijkertijd ontstaat de 'toere', een complex van hogere alcoholen en esters, bij heeft voor de grondstof een karakteristieke geur en smaak, niet alleen aan de hand van de geur, maar ook aan de alcoholpercentage (14-15% in alcohol op 0,5 l water, met 175-200 g suiker). Door distilleren (branden of dranken) kan het alcoholpercentage verder worden verhoogd. De drank wordt niet meer 'sterke drank' op de feitel van de alcohol wordt geschieden. Distillieren berust op de verschillen in kookpunt van alcohol en water. Verwarmt men een alcohol-water mengsel dan zal, vanwege 's lagere kookpunt', vooral water verdampen. Het is niet de alcohol die wordt overblijft, maar de alcohol die wordt overblijft.

Mr. A.A. Quaedvlieg
'Verlezen' wil computerprogramma's in de Auteurswet. Maar de overige techniek niet.

'Elementen van originaliteit en artistieke ontbreken, en dat er dus geen sprake kon zijn van 'slasie' 'volving'.

Ten oorechte, meende Quaedvlieg. Hij schreef dat het 'koolputige publiek' nu aannemal een gevoeldheid voor het uiterlijk van een nieuwe Erres van de kad leggen 'waar een doctoraat in de kunstgeografie bij zou verbleken' en bij vroeg zich af of het Hof niet was 'vormgevoel' niet anders, maar in praktijk zal de beslissing over wat origineel is uiteindelijk bij de technici beslissen. 'Er is geen echte lobby', zegt Quaedvlieg, 'die de hele techniek onder het auteursrecht wil brengen. Iets anders is dat er een maatschappelijke trend is, die steeds vaker juridische bescherming verlangt voor prestaties van allerlei aard. De houding van de Hoge Raad is niettemin: terughoudendheid betrekken bij het beschermen.' Ze worden soms bevestigd, soms ingetrokken, met de bedoeling een breder publiek bereiken dan alleen studenten en medewerkers, zijn er een zeer nuttig opzet.

Recepten
Een volgens de breuen smakelijke

Australisch schaaft scheert zichzelf na wonder-injectie

Australische biotechnologen hebben een methode ontwikkeld om het schape van schape overdoed te maken. Bismarkert kan niet alleen de oeverde klinische, maar ook de zwelle elektrische tondeuse in het fokprogramma worden gebruikt. Door de dieren een injectie met een biologisch preparaat toe te dienen, raken de wolven aan de basis verwerkt. Eensde weken later kan men het schaaft dan en gemakkelijk uit zijn winterjas helpen door de vacht plukgewijs los te trekken. Volgens de onderzoekers John Bennett en Don Tunks, in dienst van de Australian Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation (CSIRO) in Sydney betrekent

Aarde waarschijnlijk zelden of nooit echt vrij van ijs geweest

Langs tijd werd algemeen aangenomen dat het huidige beeld van de aarde met grote landmassa's op hoge noordelijke en zuidelijke breedte (Groenland, Antarctica), eerder als een uitzonderlijke dan als een normale toestand moet worden beschouwd. Volgens de Amerikaanse natuurkundige, in 3 meter, in zijn duurt het huidige ijsdijkt al zo'n twee miljoen jaar. Wel troden er schommelingen op, zoals het interglaciaal waarin nu we leven, maar grote delen van het ijs overdekte de aarde in intervallen, 150.000 jaar energie rijk. Het Scandinavische ijs tot het midden van ons land, terwijl Noord-Amerika tot de breedte van New York door reusachtige ijskap bedekt was. Men moet meer dan 200 miljoen jaar in de geschiedenis teruggaan, om op te sporen van grote continentale veranderingen in de ijsdijkt bedekt was. Het gebied waar zij zijn gevonden, lag toen tussen de zeespiegel en de zwenkbreedte breedtegraad. Soortgelijke zettingen zijn ook uit de Jura-periode bekend, in het ijsdijkt bedekt was. Het gebied waar zij zijn gevonden, lag toen tussen de zeespiegel en de zwenkbreedte breedtegraad. Soortgelijke zettingen zijn ook uit de Jura-periode bekend, in het ijsdijkt bedekt was. Het gebied waar zij zijn gevonden, lag toen tussen de zeespiegel en de zwenkbreedte breedtegraad. Soortgelijke zettingen zijn ook uit de Jura-periode bekend, in het ijsdijkt bedekt was.

Zij zijn bekend van alle zuidelijke continenten, die toen een aangevochten supercontinent vormden in een polaire positie. Uit een verder verleden zijn ook minstens twee uitgestrekte veranderingen bekend, circa 450 miljoen jaren geleden. Dergelijke ijsdijktbedekkingen duurden wel miljoenen jaren, maar altijd nog kort in verhouding met de veel langere periodes - enige honderden miljoenen jaren - waarin de aarde vrij was van ijs.

dit een forse besparing op de arbeidskosten. Het preparaat zou onschuldig zijn voor schaaft en wol. Bij verschillende rassen zijn inmiddels succesvolle praktijkproeven uitgevoerd. Het gaat om de zogenaamde Epidermale Growth Factor (EGF), gewonnen uit de klieren van mannelijke muizen. Dit is een eiwitmolecule dat huid- en andere cellen tot deling aanzet. De groei van de nieuwe vacht wordt hierdoor bevordert en de oude gemakkelijk afgestoten. Het is een natuurlijk proces dat zich bij schaaften niet afspeelt. Het is een eiwitmolecule dat huid- en andere cellen tot deling aanzet. De groei van de nieuwe vacht wordt hierdoor bevordert en de oude gemakkelijk afgestoten. Het is een natuurlijk proces dat zich bij schaaften niet afspeelt. Het is een eiwitmolecule dat huid- en andere cellen tot deling aanzet. De groei van de nieuwe vacht wordt hierdoor bevordert en de oude gemakkelijk afgestoten. Het is een natuurlijk proces dat zich bij schaaften niet afspeelt.

Deze laatste waren gekenmerkt door overdekkende overvloedigen van een flora en een fauna met een gemiddeld of zelfs subtropisch karakter tot op hoge breedte. De zonzering van het klimaat was in die tijden duidelijk minder uitgesproken dan thans. Incidenteel steven van ijs, die af en toe wel eens werden gevonden, laatste het beeld niet wezenlijk aan. L. A. Frakes en J. E. Francis van de Universiteit van Adelaide (Australië) hebben in Nature 9 juni afdrukken het een centraal deel van Australië beschreven, waar Zuid-pool eozotische breedtegraad halftand betreft. De gelede, in zeek gevormde kleezandvoorkomen. Zij stemmen uit schommelingen op, zoals het interglaciaal waarin nu we leven, maar grote delen van het ijs overdekte de aarde in intervallen, 150.000 jaar energie rijk. Het Scandinavische ijs tot het midden van ons land, terwijl Noord-Amerika tot de breedte van New York door reusachtige ijskap bedekt was. Men moet meer dan 200 miljoen jaar in de geschiedenis teruggaan, om op te sporen van grote continentale veranderingen in de ijsdijkt bedekt was. Het gebied waar zij zijn gevonden, lag toen tussen de zeespiegel en de zwenkbreedte breedtegraad. Soortgelijke zettingen zijn ook uit de Jura-periode bekend, in het ijsdijkt bedekt was. Het gebied waar zij zijn gevonden, lag toen tussen de zeespiegel en de zwenkbreedte breedtegraad. Soortgelijke zettingen zijn ook uit de Jura-periode bekend, in het ijsdijkt bedekt was.

MODERNE LITERATURE

Modernistische literatuur

Utrechtse Historische Cahiers, deel 2, 1988. Verschijft 4 maal per jaar. Jaarabonnement f 25; voor studenten f 17,50. Abonnement bij de uitgeverij Groep Geschiedenis, Lucas Blok, Postbus 112, EG Utrecht tel. 036-392222. Oude nummers vaak nog te verstaan.

Lionel Trilling (1905-1975) was een Amerikaans literatuur-criticus. Zijn onderzoek van de verhouding van literatuur-criticus tot de werkelijkheid viel juist niet alleen de tekst relevant voor een juist beeld van de literatuur. Deze stroming, de New Criticism, betrouwt haar bloeitijd tussen 1940 en 1965 en was het eens met de modernistische literatuur-criticus. Zijn onderzoek van de verhouding van literatuur-criticus tot de werkelijkheid viel juist niet alleen de tekst relevant voor een juist beeld van de literatuur. Deze stroming, de New Criticism, betrouwt haar bloeitijd tussen 1940 en 1965 en was het eens met de modernistische literatuur-criticus. Zijn onderzoek van de verhouding van literatuur-criticus tot de werkelijkheid viel juist niet alleen de tekst relevant voor een juist beeld van de literatuur. Deze stroming, de New Criticism, betrouwt haar bloeitijd tussen 1940 en 1965 en was het eens met de modernistische literatuur-criticus.

Over bij watrouwe de nieuwe stroming ook, juist om deze associatie houding. De opvatting dat de mens zijn bestaan moet beschermen tegen de 'persoonlijkheids-veerkracht' van de cultureel, leidde tot agressie jegens de natuur en tot nihilisme. De oer-

dividit in de steeds ingewikkelder wordende maatschappij. De modernistische literatuur kreeg in 1975. Abonnement bij de uitgeverij Groep Geschiedenis, Lucas Blok, Postbus 112, EG Utrecht tel. 036-392222. Oude nummers vaak nog te verstaan.

II.3.2 Quaedvlieg

Het klassieke werkbegrip van Kohler en Troller keert in aangepaste vorm terug in de "theorie van het subjectieve werk" van Quaedvlieg. In zijn boek trekt Quaedvlieg ten strijde tegen de "nieuwe trend" om aan computerprogrammatuur en technische modellen auteursrechtelijke bescherming te verlenen. Quaedvlieg toont zich op dit punt een man van de oude stempel. Het auteursrecht behoort in principe geen onderdak te verlenen aan louter technisch (d.w.z. *functioneel*) bepaalde voortbrengselen.¹¹¹ Centraal in Quaedvliegs opvatting staat de these dat de auteursrechtelijke oorspronkelijkheid in wezen niet praktisch is gericht.¹¹² In zoverre sluiten inventiviteit en oorspronkelijkheid elkaar uit. "Daarom volgt de ingenieur de wil van de natuur, de auteur daarentegen zijn eigen wil, of zelfs met ieders volle instemming, zijn eigen willekeur".¹¹³

Van een oorspronkelijk werk in auteursrechtelijke zin mag volgens Quaedvlieg alleen gesproken worden, als de maker het resultaat van zijn scheppende arbeid achteraf getoetst heeft aan zijn *eigen smaak*. Deze *subjectieve* toets *post hoc* kenmerkt volgens Quaedvlieg het oorspronkelijk werk. Een produkt met een technisch of inventief karakter zal door de maker achteraf slechts op zijn functioneren worden getoetst. De maker wil weten of het voortbrengsel voor zijn nuttige taak geschikt is, of het apparaat "het doet". De eigen smaak van de maker speelt hierbij geen rol; de toets is *objectief*.

Quaedvliegs "smaaktest" is in wezen een variant van Trollers "das Werk ist zwecklos". Oorspronkelijkheid is volgens Quaedvlieg "het creatieve scheppen om het scheppen zelve".¹¹⁴ Doelgerichte, technische vormen vallen buiten het bestek van het auteursrecht. Het auteursrechtelijke domein moet exclusief gereserveerd zijn voor doelloze, "vrije" expressie; kortom voor *kunst*.

"Oorspronkelijk" in de leer-Quaedvlieg staat, zo zagen wij, voor "achteraf getoetst aan eigen smaak", door de maker aan zijn eigen esthetische normen getoetst. Het is echter de vraag of dit een hanteerbare maatstaf is. Hoe moet in een concreet geval worden vastgesteld of een werk een dergelijke toets heeft ondergaan? Toch niet door de maker, die zich op oorspronkelijkheid beroept, te vragen een beëdigde verklaring af te leggen? De "smaaktest" van Quaedvlieg zal op enigerlei wijze geobjectiveerd moeten worden.

Daarvoor zijn *grosso modo drie* mogelijkheden. De ene is: afgaan op de uiterlijke kenmerken van het werk. Is in het voorliggende werk het "persoonlijk stempel" van de maker herkenbaar aanwezig? De tweede is: onderzoeken

110. Grosheide, p.202-213; zie ook D.W.F. Verkade, BIE 1984, p.304.

111. Quaedvliegs zeer ruime opvatting van "techniek" omvat aanzienlijk meer dan modellen van nijverheid en computersoftware. Zijn theorie betreft in wezen ieder werk met een concrete vorm, "dat bedoeld of geschikt is om een praktisch resultaat mee te bewerkstelligen" (Quaedvlieg, p.4).

112. Quaedvlieg, p.21.

113. Quaedvlieg, p.22.

114. Quaedvlieg, p.21.

C. ONTLENINGSTHEORIE EN SUBJECTIEF WERK

Zowel Gerbrandy¹⁰ als Langemeijer¹¹ hebben de problemen rond het hier te behandelde vraagstuk: de ontlening, als buitengewoon moeilijk bestempeld. Dat de oplossing niet voor de hand ligt mag ook wel genoegzaam gedemonstreerd worden uit het feit, dat er sinds de verzuchting van Langemeijer al 25 jaar verwoed en soms op heftige toon gediscussieerd wordt in Nederland.

Onder die condities is het misschien vermetel om zich te laten verleiden tot een noodzakelijkerwijs niet uitputtende - verkenningsstocht op het gebied van de ontlenings - theorie. Daartegenover staat dat Van Nieuwenhoven Helbach¹² erop gewezen heeft dat het ontleningsvraagstuk uiteindelijk de wezenlijke aard van het subjectieve auteursrecht aan de orde stelt en aantoonde dat met name hier het auteursrecht wezenlijk afwijkt van het octrooirecht. Deze constatering maken het voor een studie, die zich met de verhouding tussen auteursrecht en techniek bezig houdt, onontbeerlijk om nader in te gaan op de betekenis van de ontlening als element van rechtsschending. Wij zullen ons daar - bij beperken tot de argumenten, die ons het meest wezenlijk lijken.

Ontleningstheorie en Monopolieleer

De monopolieleer gaat ervan uit dat de auteur ieder later werk dat gelijkenis vertoont met het zijne van de markt mag verbannen. Ook als het latere werk geheel onafhankelijk tot stand is gekomen en de gelijkenis dus uitsluitend op toeval berust, mag de eerdere auteur zijn bevoegdheden laten gelden.

De ontleningstheorie daarentegen wil de auteur zijn bevoegdheden slechts laten uitoefenen tegen die werken, die bewust aan het zijne ontleend zijn. Onafhankelijk tot stand gekomen werk dat toevallige gelijkenis vertoont met eerder werk van een andere auteur, kan door die andere auteur niet verboden worden.

Het mag duidelijk zijn dat problemen van deze aard zich realiter niet zullen voordoen in het domein van de hogere kunst. Niemand maakt Guernica "toevallig" na. In de literatuur is men zich hier ook van bewust. De kwetsbare categorieën zijn de auteursrechtelijk beschermde voorwerpen met een oorspronkelijkheidsgehalte dat de aard der zaak vaak gering is. Men denke aan landkaartjes, plattegronden en modellen van nijverheid. Haentjens en Smit¹³ dragen het goed gekozen voorbeeld aan van twee foto's van een zelfde situatie, die op voor de hand liggende gronden sterke gelijkenis vertonen hoewel ze geheel onafhankelijk tot stand zijn gekomen.

¹⁰ Pfeffer/Gerbrandy, p. 224.

¹¹ Conclusie bij HR 9 maart 1962, NJ 1964, 403, Vitrigieter.

¹² Van Nieuwenhoven Helbach, Triptiek van Beschermingsomvang, inaugurele rede Utrecht 1966, p. 6.

¹³ De ontleningstheorie in het auteursrecht, NJB 1973, 933 e.v.

Ontleningsleer v. Monopolieleer

- Ontleningsleer: auteursrecht beschermt alleen tegen ontlening
 - Monopolieleer: later identiek werk is altijd inbreuk
-

Ontleningsleer v. Monopolieleer

- Quaedvlieg: juistheid van ontleningstheorie hangt direct samen met beschermingsvereiste van originaliteit/persoonlijk stempel
-

een onafhankelijke schepping bescherming geniet: immers wat autonoom uit de geest van X voortspruit is een persoonlijke vondst, ook al heeft Y eerder een persoonlijke creativiteitsuitbarsting gehad die een soortgelijk resultaat het aanzijn gaf.

Pas als men beseft dat de originaliteit niet een waarderingscriterium is maar een verwijzing naar de strikt persoonlijke herkomst, beseft men waarom deze relatief moet worden opgevat zodat, in de woorden van Haentjens en Smit, de scheppende daad centraal staat.

Zeer sober en helder heeft Desbois dit tot uitdrukking gebracht³⁰: "... l'œuvre est protégée, parce qu'elle est l'expression d'une personnalité, en raison de l'originalité, de la facture personnelle".

Dit maakt duidelijk dat het auteursrecht al van nature niet kan dienen om de, posterieure, eigen creativiteit van een ander te knevelen. Wat aan een eigen persoonlijkheid ontspruit is per definitie geen plagiaat van het persoonlijk stempel van een ander. Het is dus in feite niet zo dat het respect voor de vrije creatieve expressie ons moet doen opteren voor de ontleningstheorie, maar dat de eerbiediging daarvan al van het begin af aan voortvloeit uit de aan het auteursrecht inherente ontleningsgedachte!

Wat zijn nu de scheppingen met een persoonlijk stempel waarop Desbois doelt, en voor wie wij de ontleningstheorie als een onontkoombaarheid aanmerken?

In ieder geval niet de voortbrengselen die wij bij het octrooirecht onderbrengen! Een onafhankelijke her-uitvinder is rechteloos ten opzichte van de uitvinder die reeds octrooi voor de vinding heeft aangevraagd. Dit verschil in oplossing tussen auteurs- en octrooirecht valt naar mijn mening ook te verdedigen. Wie een uitvinding herhaalt levert

Ontleningsleer v. Monopolieleer

- Quaedvlieg: juistheid van ontleningstheorie hangt direct samen met beschermingsvereiste van originaliteit/persoonlijk stempel
 - *Doppelschöpfung* is geen inbreuk (en zelfstandig beschermd)
 - Geen eis van nieuwheid in het auteursrecht
-

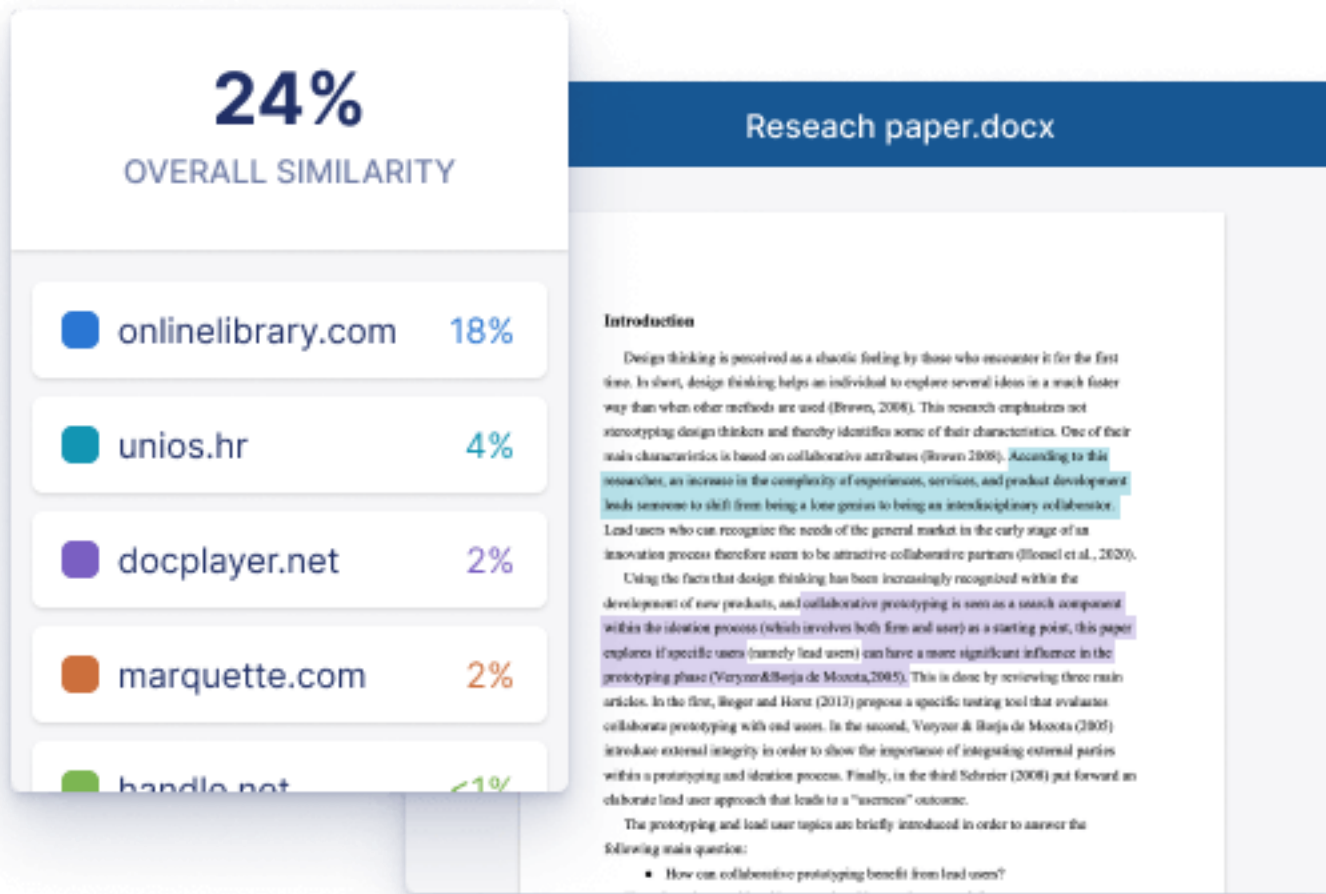
Maar ondertussen in de praktijk...

- HR *Barbie* (1992): bij overeenstemmend later werk omkering van de bewijslast, gedaagde moet aantonen dat er *niet* is ontleend
→ Duivelse bewijslast

Maar ondertussen in de praktijk...

- Plagiaatdetectoren in onderwijs en wetenschap

Maar ondertussen in de praktijk...

- Verkapte nieuwheidstoets in auteursrecht, vooral bij industriële vormgeving: originaliteit/inbreuk afgemeten aan vormgevingserfgoed
-

Gerechtshof oordeelt over auteursrechtelijke bescherming chalets

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 juli 2023, IEF 21576, ECLI:NL:GHSHE:2023:2253 (Appellante/Geïntimeerden) In deze zaak buigt het hof 's-Hertogenbosch zich over de vraag of de chalets die door Y Caravans c.s. (hierna: geïntimeerden) te koop zijn aangeboden inbreuk maken op het auteursrecht van eerder op de markt gebrachte chalets die door Z Chalets en Caravans (hierna: appellante) zijn ontworpen. Het ontwerp van appellante heeft de naam 'Rushmore'. Appellante stelt dat er sprake is van slaafse nabootsing en vordert in kort geding beëindiging van de gestelde auteursrechtelijke inbreuk en slaafse nabootsing. Ook vordert zij meer informatie omtrent de omvang van deze gestelde inbreuk. Geïntimeerden stellen dat er geen sprake is van een inbreuk of slaafse nabootsing.

In eerste aanleg oordeelde de rechtbank dat er geen auteursrecht op de

Vacature
Senior adv...
(5-8 jaar erv...
IP/Life S
Pinsent

Nede
Octro
Dinsdag 11 ju
congr
Peter Blok
Gertjan Kuip
e.a.

Nieuws
IE-Forum
Schrijf u hie
gratis weke
brief van IE

met in achtneming van het in hoger beroep gevoerde debat en naar de toestand zoals die zich voordoet ten tijde van de beslissing in hoger beroep (afgezien van de omstandigheid dat het spoedeisend belang inmiddels is komen te vervallen) (vgl. HR 3 september 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1050, NJ 1993/714).

auteursrechtelijke bescherming

- 3.13. Als eerste ligt de vraag voor of de Rushmore een auteursrechtelijk beschermd werk is. Daarbij stelt het hof voorop dat het in dit geding gaat om het Rushmore chalet zoals afgebeeld in r.o. 3.1. e) onder 1 (zie ook de foto die is afgebeeld in nr. 3 van de dagvaarding in eerste aanleg en prod. 2 bij de akte overlegging producties van [geïntimeerden] in eerste aanleg). Over het enigszins afwijkende Rushmore chalet aangeduid als de "Rushmore Ostsee Special" (prod. 37 bij memorie van grieven), hebben [appellante] in het geheel niet duidelijk gemaakt op welke datum dit op de markt is gekomen. De Rushmore Ostsee Special zal dan ook verder buiten beschouwing blijven.
- 3.14. [appellante] heeft zich op het standpunt gesteld dat de Rushmore auteursrechtelijke bescherming verdient op basis van de totaalindruk die volgt uit de combinatie van alle door [appellante] gemaakte creatieve keuzes. Volgens [appellante] bezit de Rushmore een unieke combinatie van kenmerken, waarmee het ontwerp zich onderscheidt van het in november 2019 bestaande vormgevingserfgoed. Zij noemt daarbij in hoger beroep de volgende kenmerken:

De industriële hoekige uitstraling:

- i. waarbij het dak in ieder geval overhangt aan de voorzijde en beide zijkanten,*
- ii. en het dak een overdekt terras vormt (inclusief spotjes) door het leunen op twee strakke pilaren,*
- iii. een kenmerkend uitstekend blok aan de entreezijde; waarbij*
- iv. het blok een deur bevat en twee asymmetrisch geplaatste ramen; en*
- v. aan de achterzijde nog een extra raam is geplaatst; waarbij*
- vi. de kozijnen van de ramen en de deur een contrasterende kleur hebben ten opzichte van*

Mio e.a.

CJEU Zaak C-580/23 (Zweedse verwijzing)

Prejudiciële vragen

1. Hoe moet in het kader van de beoordeling of een voorwerp van toegepaste kunst de ruime auteursrechtelijke bescherming als werk geniet in de zin van de artikelen 2 tot en met 4 van richtlijn 2001/29/EG, het onderzoek worden verricht of het voorwerp de persoonlijkheid van de auteur weerspiegelt door uitdrukking te geven aan zijn vrije en creatieve keuzen, en welke factoren moeten daarbij in aanmerking worden genomen? Moet met name het onderzoek van de originaliteit zich toespitsen op factoren die verband houden met het creatieve proces en op de uitleg door de auteur van de daadwerkelijke keuzen die hij bij het creëren van het voorwerp heeft gemaakt, dan wel op factoren die verband houden met het voorwerp zelf en het eindresultaat van het creatieve proces en op de vraag of het voorwerp zelf een artistiek effect weergeeft?

2. Wat is voor het antwoord op vraag 1 en de vraag of een voorwerp van toegepaste kunst de persoonlijkheid van de auteur weerspiegelt door uitdrukking te geven aan zijn vrije en creatieve keuzen, het belang van het feit dat

- (a) het voorwerp bestaat uit elementen die voorkomen in gangbare modellen;
- (b) het voorwerp voortbouwt en een variatie vormt op een ouder bekend model of een aanhoudende modellentrend;
- (c) identieke of gelijkaardige voorwerpen gecreëerd werden vóór of – onafhankelijk en zonder kennis van het voorwerp van toegepaste kunst waarvoor aanspraak wordt gemaakt op bescherming als werk – na de creatie van het betrokken voorwerp?